

Statenmededeling

Onderwerp

Ontwikkelperspectief voor NOVEX gebied Stedelijk Brabant

Datum

9 mei 2023

Documentnummer

GS; 5255526

PS: 5271741

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Met deze statenmededeling informeren wij u over het Ontwikkelperspectief voor het NOVEX¹ gebied Stedelijk Brabant als vertaling van Verstedelijkingsstrategie Brabant 2040, de stand van zaken van het proces en de relatie met het Ruimtelijk Voorstel².

Aanleiding

In 2020 hebben Rijk, provincie, B5-steden en waterschappen samen het initiatief genomen om, als één overheid, een verstedelijkingsstrategie op te stellen voor de stedelijke opgaven in Brabant. Brabant staat de komende 20 jaar voor een grote verstedelijkingsopgave. Deze betreft de duurzame ruimtelijke ontwikkeling van dorpen, steden en de bedrijventerreinen en dat ook weer in samenhang met andere opgaven uit de Brabantse Omgevingsvisie (zoals de mobiliteitstransitie, gezondheid, brede welvaart, landbouw, energietransitie, een toekomstbestendige economie, het landschap, en voldoende ruimte voor water en klimaatadaptatie).

In het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO-MIRT) van 9 november 2022 hebben Rijk, provincie, B5-steden en waterschappen afgesproken dat draagvlak wordt gezocht bij de colleges van

¹ NOVEX: Nationale Omgevingsvisie Extra: zie brief van 17 mei 2022 van Minister Hugo de Jonge aan de Tweede Kamer over nationale regie in de ruimtelijke ordening. In deze brief zijn 16 NOVEX gebieden benoemd door het Rijk. Stedelijk Brabant is daar één van.

² Op 12 december 2022 hebben alle provincies een startpakket gekregen van het Rijk met de ruimtelijke opgaven zoals die voortkomen uit nationale programma's op het gebied van de fysieke leefomgeving, met de vraag aan de provincies om de opgaven tot 2030 te vertalen naar een Ruimtelijk Voorstel.

gemeenten, provincie en het dagelijks bestuur van de betrokken waterschappen en de betreffende raden/staten en Algemeen Bestuur van de waterschappen ten minste te informeren in de periode tot aan het Bestuurlijk Overleg-Leefomgeving (BOL) van 13 juni 2023 voor het Ontwikkelperspectief en eerste uitvoeringsafspraken voor NOVEX Stedelijk Brabant.

Datum

9 mei 2023

Documentnummer

GS: 5255526

PS: 5271741

Stedelijk Brabant is NOVI/NOVEX-gebied

In de NOVI (Nationale Omgevingsvisie) is de Brabantse stedenrij aangewezen als NOVI-gebied. Een NOVI-gebied is een gebied waar de opgaven in het fysieke domein dusdanig stapelen en complex zijn dat een gebiedsgerichte benadering en prioritering van verschillende opgaven noodzakelijk is. Voor deze gebieden is duidelijk dat als overheden (rijk, provincie, gemeenten en waterschappen) geen goede gezamenlijke aanpak ontwikkelen, de opgaven die in deze gebieden spelen niet kunnen worden gerealiseerd. Voor deze gebieden is het Rijk meerjarig intensief betrokken en neemt als partner deel in de planontwikkeling en in de uitvoering. Sinds 2020 werken Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen samen aan een strategie voor de Brabantse stedenrij. In de Ruimtelijk Ordeningsbrief van 17 mei 2022 aan de Tweede Kamer 2022 heeft de Minister aangegeven de stap van NOVI naar NOVEX te willen maken. Het NOVI gebied voor de Brabantse stedenrij is nu een van de 16 NOVEX gebieden in Nederland: NOVEX Stedelijk Brabant. En dat betekent dat partijen nu voor het NOVEX-gebied Stedelijk Brabant een Ontwikkelperspectief met uitvoeringsafspraken maken.

De opgave van NOVEX Stedelijk Brabant

Brabant heeft na de Randstad het grootste stedelijk netwerk van Nederland. De opgave om ook in de komende 20-30 jaar in Brabant een goed woon- leefklimaat te behouden is complex: er ligt een grote vraag naar woningen (de opgave is qua aantal vergelijkbaar met een stad als Eindhoven) en nieuwe ruimte voor bedrijven, maar we willen ook ons mooie Brabantse landschap niet volbouwen, ruimte houden voor een duurzaam watersysteem, onze landbouw, de natuur en de energietransitie. Bovendien komen we in Brabant steeds vaker vast te staan op onze wegen. We moeten er voor waken dat we niet onbereikbaar worden. Dat betekent dat we met de locatiekeuze voor woningbouw en bedrijventerreinen ook goed moeten nadenken over de gevolgen voor onze bereikbaarheid. Daarnaast liggen er grote kwaliteits- en verduurzamingsvraagstukken in het bestaand stedelijk gebied van onze dorpen en steden.

Relatie met de Brabantse Omgevingsvisie

Ook in de Brabantse Omgevingsvisie hebben we geconstateerd dat we voor een integrale en complexe opgave staan die vraagt om een gezamenlijke visie en aanpak. De grote vraag naar ruimte voor woningen en bedrijven verbinden we in het kader van NOVEX Stedelijk Brabant aan de opgaven die we in de Brabantse Omgevingsvisie hebben gesteld m.b.t. de duurzame ontwikkeling van het stedelijk netwerk van Brabant, de mobiliteitstransitie, gezondheid, brede

welvaart, energietransitie, een toekomstbestendige economie, het landschap, en voldoende ruimte voor water en klimaatadaptatie. Met het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant zetten we als provincie, Rijk, gemeenten en waterschappen een gezamenlijke koers uit en formuleren we de eerste uitvoeringsafspraken die bijdragen aan de uitvoering van de Brabantse Omgevingsvisie.

Datum

9 mei 2023

Documentnummer

GS: 5255526

PS: 5271741

Relatie met het Ruimtelijk Voorstel

In het najaar van 2022 hebben de provincies de opdracht van het Ministerie van BZK gekregen om dit jaar een integraal Ruimtelijk Voorstel op te stellen. In dit Ruimtelijk Voorstel worden alle ruimtelijke opgaven die in de provincie spelen ten opzichte van elkaar afgewogen (de ruimtelijke puzzel) voor de periode tot 2030 en met een doorkijk naar 2050. Het gezamenlijk opgestelde Ontwikkelperspectief NOVEX stedelijk Brabant is een van de drie perspectieven die een bouwsteen zijn voor het Ruimtelijk Voorstel³. Wanneer na de zomer ook het college van Gedeputeerde Staten kan instemmen met het Ontwikkelperspectief kan het daadwerkelijk als bouwsteen dienen voor het Ruimtelijk Voorstel dat we in oktober met de minister bespreken.

Kernboodschap

De grote verstedelijkingsopgave waarvoor Brabant aan de lat staat betreft niet alleen het toevoegen van woningen, voorzieningen en bedrijven. Het gaat er ook om die groei in te zetten voor de transities en opgaven die we in onze Omgevingsvisie hebben benoemd. De verstedelijkingsopgave raakt veel andere belangen en vraagt om een nieuwe strategie. Een strategie die vooral goed kijkt naar de opgaven in de bestaande steden en dorpen, zodat we de groei op zo'n manier inzetten dat we de opgaven op het gebied van o.a. leefbaarheid, klimaat, energietransitie en mobiliteit in onze steden en dorpen zo goed mogelijk ondersteunen.

In het Ontwikkelperspectief zijn de 5 ontwikkelprincipes uit de verstedelijkingsstrategie vertaald naar een aantal hoofdkeuzes en eerste uitvoeringsafspraken op het schaalniveau van heel stedelijk Brabant en op het niveau van de 4 stedelijke regio's daarbinnen. De vijf ontwikkelprincipes zijn:

1. Water en bodemsysteem als basis voor de verstedelijking
2. Landschap en natuur groeien mee met verstedelijking
3. Nieuwe woningen versterken bestaande stad en dorp
4. Mobiliteitstransitie maatwerk voor stad en dorp
5. Kwalitatieve werkgebieden als randvoorwaarde voor een circulaire economie

Het Rijk, de provincie, waterschappen en stedelijke regio's maken op basis van dit Ontwikkelperspectief verdere afspraken elkaar over de uitvoering. Er worden geen aparte verstedelijkingsakkoorden, zoals voor het Stedelijk Gebied

³ De andere perspectieven zijn: 'landbouw en natuur' en 'de ordenende netwerken energie en circulaire economie'.

Eindhoven, gesloten. Het Ontwikkelperspectief betreft zowel het Brabantbrede als het schaalniveau van de stedelijke regio's. De provincie werkt samen met de stedelijke regio's de hoofdkeuzes en eerste afspraken verder uit. Wanneer er een rijksbelang is, sluit het Rijk ook aan.

Datum

9 mei 2023

Documentnummer

GS: 5255526

PS: 5271741

Alle gemeenten zijn inmiddels aangesloten bij het proces. De stedelijke regio's betreffen:

- a. De stedelijke regio West-Brabant-West: Bergen op Zoom en Roosendaal met omliggende gemeenten;
- b. De stedelijke regio Breda-Tilburg: Breda en Tilburg en de andere gemeenten van de Baronie en de regio Hart van Brabant;
- c. De stedelijke regio 's-Hertogenbosch-Oss: de gemeenten van de regio Noordoost-Brabant, inclusief Waalwijk en het Land van Cuijk;
- d. De regio Zuidoost-Brabant met daarin de subregio's Stedelijk Gebied Eindhoven (het SGE, waarvoor al een verstedelijkingsakkoord is gesloten in 2022), De Kempen, De Peel en de A2-gemeenten.

Proces

Gezamenlijk plan van aanpak BO-MIRT 2020

Het proces voor het opstellen van een gezamenlijke koers voor de integrale stedelijke opgave van Brabant is in 2020 gestart. In het BO-MIRT van november 2020 hebben de B5-steden, waterschappen, provincie en Rijk een gezamenlijk plan van aanpak vastgesteld. Uitgangspunt van dit plan van aanpak is een proces waarbij we als verschillende overheden samenwerken als één overheid. We zijn gelijkwaardige partners in een open zoek- en ontwerpproces. In dit proces beïnvloeden beide schaalniveaus (Brabantbreed en stedelijke regio) elkaar. De steden trekken de processen op het niveau van de stedelijke regio. De provincie en het Rijk trekken het proces op het Brabantbrede niveau. De regie op dit proces wordt gevoerd door de Brabantbrede stuurgroep NOVEX Stedelijk Brabant waarin Rijk, provincie, stedelijke regio's en waterschappen zijn vertegenwoordigd.

Van Verstedelijkingsstrategie Brabant 2040 naar Ontwikkelperspectief

De basis voor het Ontwikkelperspectief is de Verstedelijkingsstrategie Brabant 2040 die op 31 mei 2022 in Gedeputeerde staten, op 21 juni 2022 in het BO-Leefomgeving en op 1 juli 2022 in Provinciale Staten (oordeelsvormend) heeft voorgelegd en daar breed draagvlak heeft gekregen. In de Verstedelijkingsstrategie hebben de partijen 5 ontwikkelprincipes geformuleerd. Deze ontwikkelprincipes zijn vertaald naar een perspectief en eerste uitvoeringsafspraken voor de ontwikkeling van het netwerk van steden en dorpen van Brabant in het Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant.

Het concept Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant lag 1 november 2022 voor in Gedeputeerde Staten en 9 november 2022 in het BO-MIRT. Daar is de Brabantbrede opgave voor de verstedelijking in principe onderschreven

door Rijk, provincie, waterschappen en de stedelijke regio's. We hebben afgesproken dat we het Ontwikkelperspectief ter instemming voorleggen aan alle betrokken colleges⁴ en de betrokken raden/staten/Algemeen Bestuur ten minste informeren. Het Ontwikkelperspectief wordt hoogambtelijk bij het Rijk besproken. Doel is het verwerven van voldoende bestuurlijk draagvlak en het ophalen van aandachtspunten voor bespreking van het Ontwikkelperspectief in het BO-Leefomgeving van 13 juni 2023. Daarnaast wordt het Ontwikkelperspectief in de periode tot aan de zomer voorgelegd aan de gemeenteraden en Algemene Besturen van de waterschappen (ten minste ter informatie). De opbrengst van deze consultatieronde wordt verwerkt richting instemming met het Ontwikkelperspectief in de Stuurgroep NOVEX Stedelijk Brabant na de zomer en bij de verdere uitwerking van de uitvoeringsafspraken.

Datum

9 mei 2023

Documentnummer

GS: 5255526

PS: 5271741

In het BO-Leefomgeving van 13 juni 2023 bespreken we de aandachtspunten die naar voren komen uit de collegebesprekingen die we Brabantbreed in de colleges hebben opgehaald en stemmen we in met het eindconcept. Doel is definitieve instemming door alle betrokken partijen met het Ontwikkelperspectief na de zomer, wanneer er een nieuw college van Gedeputeerde Staten is.

De afspraak die we na de zomer met elkaar maken betreft een bestuurlijke afspraak (beleidsvoornemen). Partijen pakken daarna de uitvoering samen op in gezamenlijke uitvoeringsagenda's van provincie, Rijk, waterschappen en stedelijke regio's en vertalen het Ontwikkelperspectief naar eigen beleid.

Uw Staten worden/zijn op de volgende wijze betrokken:

In 2022:

- 25 februari 2022: u bent via een statenmededeling <link> geïnformeerd over opgave, proces en betrokkenheid Staten .
- 22 april 2022: themabijeenkomst (informerend) waarin u geïnformeerd bent over de eerste proeve van het verstedelijkingsconcept voor Brabant en de stedelijke regio's van Brabant.
- 1 juli 2022: themabijeenkomst (oordeelsvormend) waarin u input hebt gegeven over de verstedelijkingsconcepten;

In 2023:

- 2 juni 2023: informatie via deze statenmededeling over het Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant als vertaling van de Verstedelijkingsstrategie Brabant 2040, de stand van zaken van het proces en de relatie met het Ruimtelijk Voorstel.
- Rol van P.S. bij het Ruimtelijk Voorstel, waar NOVEX Stedelijk Brabant een bouwsteen voor is.

⁴ De gemeenten uit de subregio's De Peel De Kempen en de A2gemeenten volgen later deze zomer, vanwege de latere aansluiting bij dit proces.

Bevoegdheid

Met het Ontwikkelperspectief wordt een belangrijk stap gezet in de vertaling van de NOVI/NOVEX en de 5 hoofdpogaven uit de provinciale Omgevingvisie naar een gezamenlijke aanpak en hoofdkeuzes voor het ruimtelijk beleid m.b.t. de verstedelijkingsopgave in Brabant. Doel van het Ontwikkelperspectief is dat er afspraken met betrokken partijen worden gemaakt over de verwerking van de uitgangspunten in het eigen beleid. Het maken van bestuurlijke afspraken is de bevoegdheid van ons college. De vaststelling van beleid is de bevoegdheid van uw staten.

Datum

9 mei 2023

Documentnummer

GS: 5255526

PS: 5271741

Consequenties

Het Ontwikkelperspectief brengt de hoofdkeuzes in beeld voor de Brabantse verstedelijkingsopgave door breed, diep en rond te kijken naar de opgaven voor wonen, werken, energie, klimaat, mobiliteit etc. in stedelijk Brabant. Het geeft ons handvatten en leidende principes die ons kunnen helpen om de opgaven in samenhang met elkaar en onze partners op te pakken, met als doel het werken aan een gezamenlijk gedragen koers.

Financiële consequenties voor de provincie zijn afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden in de gezamenlijke uitvoeringsagenda, die in de volgende fase wordt opgesteld. Daarnaast kan er binnen stedelijke regio's verder gewerkt worden aan de uitvoering in een zogenaamde Regionale investeringsagenda (RIA).

Vervolg

Het Ontwikkelperspectief wordt na bespreking in de colleges van Gedeputeerde Staten, Burgemeester en Wethouders en het Dagelijks Bestuur van de waterschappen in mei-april 2023, besproken in de Brabantbrede stuurgroep NOVEX stedelijk Brabant. Deze stuurgroep waaraan provincie, Rijk, stedelijke regio's en waterschappen deelnemen, legt het Ontwikkelperspectief voor aan het BO-Leefomgeving van 13 juni 2023, rekening houdend met het draagvlak dat is opgehaald. De provincie brengt daarbij in dat instemming onder voorbehoud is dat het Ontwikkelperspectief past in het nieuw op te stellen coalitieakkoord.

Na het BO-Leefomgeving pakken de partijen de uitvoering op door een gezamenlijk uitvoeringsprogramma op te stellen (t.b.v. BO MIRT), regionale afspraken te maken tussen provincie en stedelijke regio's en het opstellen van de provinciale Uitvoeringsagenda Wonen en Werken. Indien in de uitvoeringsstrategie zaken worden afgesproken die raken aan uw budgetrecht of leiden tot beleidsrijke wijzingen, dan wordt u hierbij betrokken voordat besluitvorming plaats heeft.

Bijlagen

1. Concept Ontwikkelperspectief en eerste uitvoeringsafspraken NOVEX stedelijk Brabant 2040 : Een nieuwe koers voor een duurzame ontwikkeling van de stedelijke regio's van Brabant
2. Bijlage bij dit Ontwikkelperspectief: Verstedelijkingsstrategie Brabant 2040.

Datum

9 mei 2023

Documentnummer

GS: 5255526

PS: 5271741

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. P.J. Buijtels

Programmamanager: de heer H.B.W. van den Berg, (06) 18 30 33 50,
hvdberg@brabant.nl.

Opdrachtnemer: mevrouw M. Greidanus, mgreidanus@brabant.nl.